

Kokoelmapolitiikka

JÄRVENPÄÄN KAUPUNGINKIRJASTO

KOKOELMATYÖRYHMÄ: JENNI AHVENAINEN, SUVI KAURANEN (PJ), MIIA
LEHTOLA, EVE MÄHÖNEN, ANNU PELTONIEMI

Sisällys

1 Kokoelmapolitiikan tavoite.....	3
2 Järvenpään kaupunki ja kaupunginkirjasto	4
3 Yhteistyö ja asiakkaiden osallisuus	7
3.1 Yhteistyö muiden kirjastojen kanssa.....	7
3.2 Asiakkaiden osallisuus ja lahjoitusten vastaanottaminen	7
3.3 Kokoelman saavutettavuus	8
4 Kokoelmien tarkoitus ja kohderyhmät.....	9
5 Kokoelmien arviointi ja kehittäminen.....	9
6 Aineiston valinta ja hankinta	10
6.1 Hankinnan yleisperiaatteet ja tavoitteet.....	10
6.2 Aikuisille kohdennettu aineisto	12
6.2.1 Aikuisten kirjat ja äänikirjat	13
6.2.2 Aikuisten elokuvat ja muut videot.....	14
6.2.3 Aikuisten musiikki.....	15
6.2.4 Aikuisten pelit	15
6.2.5 Aikuisten lehdet	16
6.3 Lapsille ja nuorille kohdennettu aineisto	16
6.3.1 Lasten kirjat ja äänikirjat.....	17
6.3.2 Lasten elokuvat	18
6.3.3 Lasten musiikki.....	18
6.3.4 Lasten pelit.....	18
6.3.5 Lasten lehdet.....	19
7 Aineiston varastointi ja poistaminen	19
7.1 Varastoinnin ja poistamisen yleisperiaatteet ja tavoitteet	19
7.2 Varastoinnin yleisperiaatteet.....	20
7.3 Poistamisen yleisperiaatteet.....	21
7.4 Poistetun aineiston jatkokäsittely ja poistamisen ergonomia	21

7.5 Aikuisille kohdennettu aineisto	22
7.5.1 Aikuisten kirjat ja äänikirjat	22
7.5.2 Aikuisten elokuvat ja muut videot.....	23
7.5.3 Aikuisten musiikki.....	24
7.5.4 Aikuisten pelit	25
7.5.5 Aikuisten lehdet	25
7.6 Lapsille ja nuorille kohdennettu aineisto	25
7.6.1 Lasten kirjat ja äänikirjat.....	25
7.6.2 Lasten elokuvat ja muut videot.....	26
7.6.3 Lasten musiikki.....	27
7.6.4 Lasten pelit.....	27
7.6.5 Lasten lehdet.....	27
8 E-aineistot	27
9 Koulukirjastot	28
9.1 Järvenpään koulukirjastot	28
9.2 Perusopetuksen valinta ja hankinta	29
9.3 Perusopetuksen varastointi ja poistaminen	30
9.4 Lukion valinta ja hankinta.....	30
9.5 Lukion varastointi ja poistaminen	31
10 Lähteitä.....	31

1 Kokoelmapolitiikan tavoite

- asiakaslähtöisyyden varmistaminen
- kokoelmien arvioinnin mahdollistaminen
- kokoelmien monipuolisuuden ja ajantasaisuuden varmistaminen

Kirjastolaki. 6 § Yleisen kirjaston tehtävänä on: 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin; 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta; 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan; 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua

Kokoelmapolitiikan tarkoituksena on varmistaa kokoelmien kehittäminen suunnitelmallisesti ja tilastotietoa hyödyntäen. Kokoelmapolitiikka määrittelee, millaisia aineistoja tarjotaan, miten kokoelmia kehitetään sekä kenelle kokoelmat suunnataan. Kokoelmapolitiikan avulla huolehditaan kirjastolain veloitteiden toteutumisesta sekä varmistetaan, että kokoelmat ovat kaupunkistrategian tavoitteiden mukaisia.

Kokoelmapolitiikalla parannetaan kirjaston kokoelmien ja toiminnan läpinäkyvyyttä tuomalla esiin, miten ja miksi kokoelmia ylläpidetään sekä kenelle kokoelmat suunnataan. Samalla kokoelmapolitiikka on työväline eri tahoille. Kirjaston asiakkaille ja sidosryhmille kokoelmapolitiikka avaa kirjaston sisältöjä ja parantaa kokoelmien läpinäkyvyyttä. Kokoelmapolitiikka määrittää periaatteita, joilla aineistoa hankitaan ja poistetaan kokoelmista. Henkilökunnalle kokoelmapolitiikka on ohjenuora kokoelmien kehittämiseen ja painopisteiden luomiseen. Kokoelmapolitiikka luo suuntaviivoja kokoemien arvioinnille. Kaupungin päättäjille kokoelmapolitiikka tarjoaa taustatietoa esimerkiksi määrärahojen jakoon sekä palvelujen markkinointiin. Kirkes-kirjastokimpassa Järvenpään kokoelmapolitiikkaa voidaan hyödyntää yhteisen kokoelmatyön kehittämisessä.

Tässä kokoelmapolitiikassa keskitytään kirjaston fyysisiin kokoelmiin, e-aineistoja käsitellään lyhyesti luvussa kahdeksan. E-aineistot ovat yhä merkittävämpi osa kirjaston tarjontaa, mutta niitä hallinnoidaan yhteistyössä muiden kirjastojen kanssa. Merkittävän osan Järvenpään e-aineistoista muodostaa kuntien yhteinen e-kirjasto, joka sisältää e-kirjat, e-äänikirjat ja digitaaliset aikakauslehdet. Palvelua hallinnoi Kansalliskirjasto ja yleiset kirjastot osallistuvat esimerkiksi aineistonvalintaan. Järvenpään loput e-aineistot ovat Kirkes-kirjastojen yhteisiä, lukuun ottamatta sanomalehtipalvelua.

2 Järvenpään kaupunki ja kaupunginkirjasto

Järvenpään kaupunki

Järvenpää on vireä ja nopeasti kehityttävä radanvarsikaupunki noin 40 kilometrin päässä Helsingistä. Kaupungin taajamaprosentti on liki sata ja asukkaita vuoden 2023 lopulla oli 46 475. Järvenpää on pinta-alaltaan Suomen pienimpiä kaupunkeja, ja palvelut ovat keskittyneet selkeästi erottuvaan keskusta. Väkimäärä kasvaa nopeasti voimakkaan uudisrakentamisen ja muuttovoiton ansiosta. Vuoteen 2040 mennessä Järvenpään väkiluvun ennustetaan kasvavan yli 50 000 asukkaaseen.

Asukkaiden ikäjakauma 2023 (Tilastokeskus):

	Järvenpää	koko maa
0–14-vuotta	16 %	15 %
15–64-vuotta	64 %	62 %
yli 64-vuotta	20 %	23 %

Asukkaiden työllisyys- ja koulutusjakauma 2022 (Tilastokeskus):

	Järvenpää	koko maa
Työllisyysaste (työvoimasta)	91 %	73 %
Kotikunnassa työssäkäyvät	34 %	64 %
Työttömien osuus työvoimasta 2022	9 %	10 %
Toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15-vuotta täyttäneistä 2022	39 %	40 %
Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15-vuotta täyttäneistä 2022	36 %	33 %

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 järvenpäälaisistä 92 % puhui äidinkielenään suomea. Ruotsia äidinkielenään puhui 1 % väestöstä ja vieraskielisten osuus oli 7 %. Vieraista kielistä puhuttiin eniten viroa (653), venäjää (572), arabiaa (215), englantia (164) ja vietnamia (143).

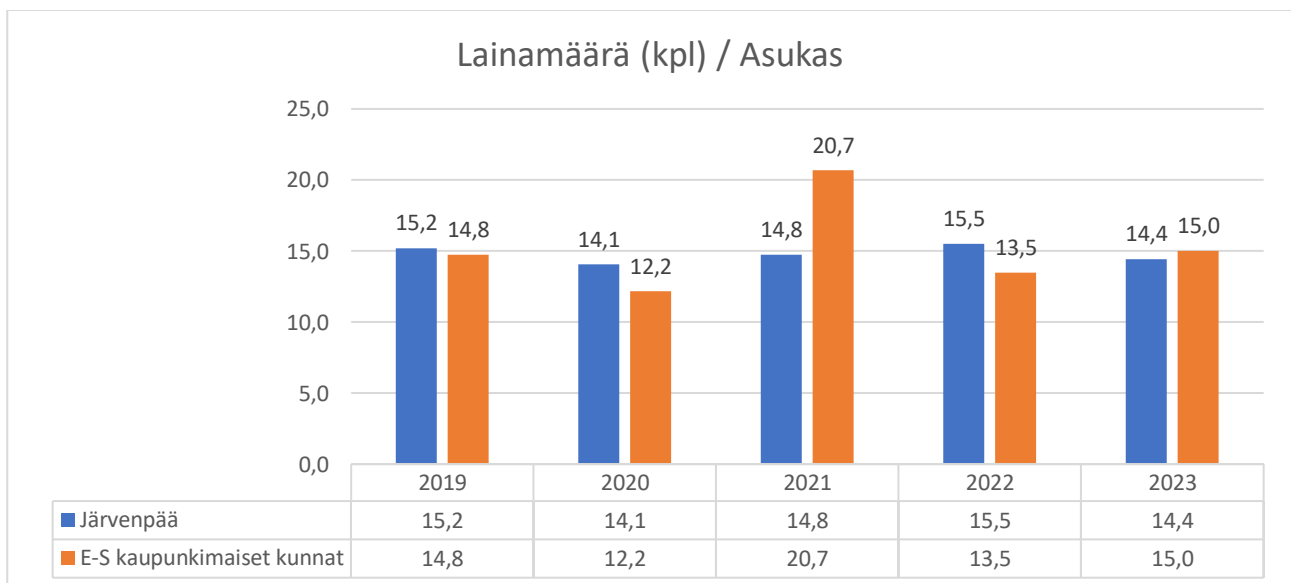
Järvenpäässä toimii useita oppilaitoksia. Kaupungin järjestämää perusopetusta tarjotaan seitsemässä alakoulussa, yhdessä yläkoulussa sekä kolmessa yhtenäiskoulussa. Lisäksi kaupungin opetus- ja koulutuspalveluihin kuuluvat lukio ja Järvenpään Opisto, joka tarjoaa vapaan sivistystyön opintoja etupäässä aikuisille. Ammatillista koulutusta kaupungissa järjestävät Keuda, STEP-koulutus (entinen Seurakuntaopisto) ja Spesia, jotka tarjoavat monen eri alan opintoja.

Järvenpään kaupunginkirjasto

Kirjasto kuuluu kaupungin hyvinvoinnin palvelualueeseen ja sen sisällä liikuntaan ja kulttuuriin. Henkilötyövuosia vuonna 2023 oli 25,6. Lisäksi kirjastossa työskentelee vaihtelevasti ammattiin opiskelevia harjoittelijoita, työkokeilijoita ja siviilipalvelushenkilöitä.

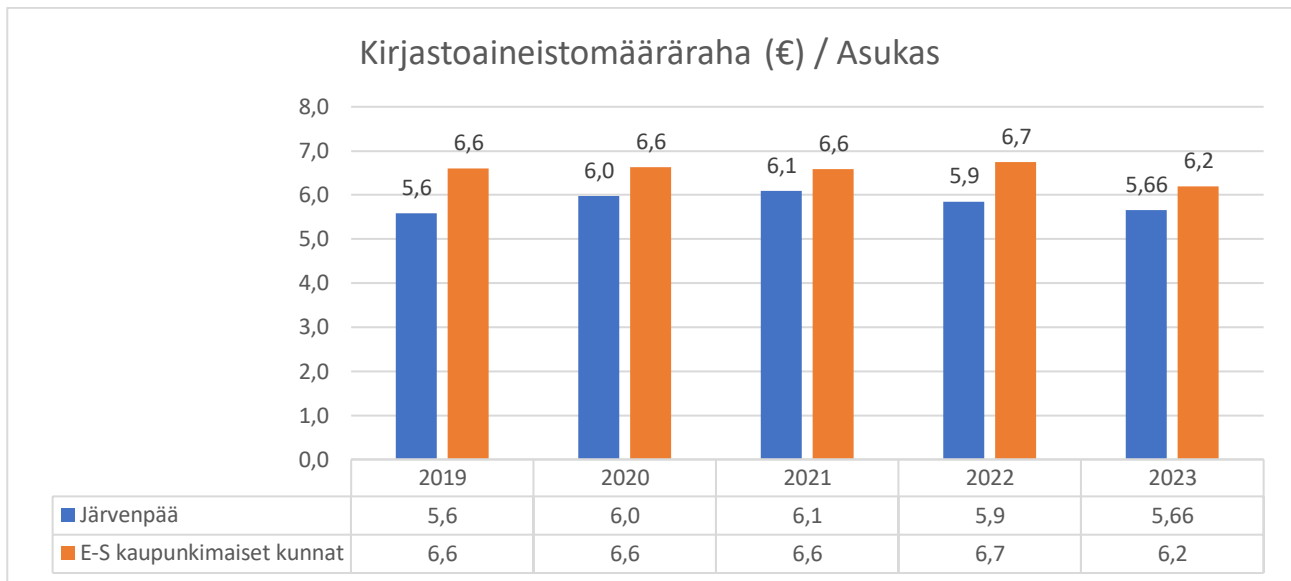
Kirjastopalvelut huolehtivat Järvenpään perusopetuksen koulukirjastojen kokoelmista ja toiminnan koordinoinnista sekä lukion kirjastosta.

Vuonna 2023 Järvenpään kirjastossa oli kävijöitä 288 765 ja verkkokirjastoa käytettiin 266 609 kertaa. Kuvaajasta 1 näkyy, että kokonaislainaus on hieman yli tai melko tasoissa Etelä-Suomen kaupunkimaisten kuntien keskiarvon kanssa. Poikkeuksena vuosi 2021, jolloin jäätiin selvästi keskiarvon alapuolelle. Koronarajoitusten vuoksi Järvenpäässä oli tuolloin osan vuotta pelkkä omatoimi käytössä eivätkä asiakkaat päässeet lainaussaleihin. Kirjaston sisällä lasten aineiston lainaus on ollut useita vuosia kasvussa ja aikuisten aineiston laskussa.

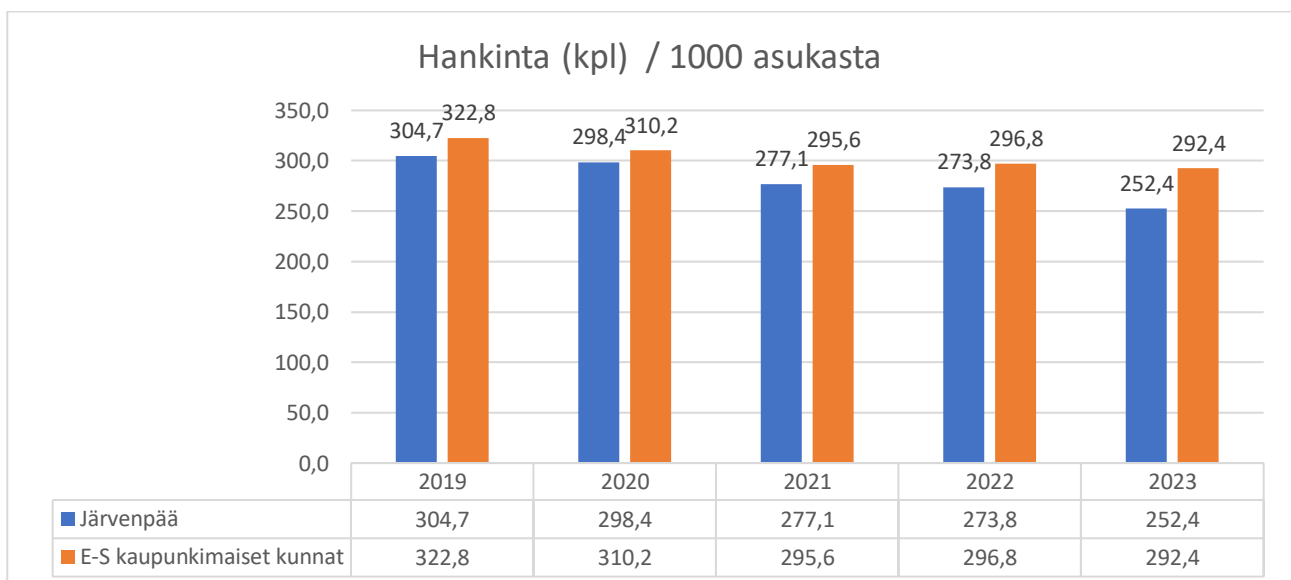
Kuvaaja 1.

Kuvaajasta 2 näkyy, että Järvenpään kirjaston aineistomäärärahat ovat jääneet joka vuosi Etelä-Suomen kaupunkimaisten kuntien keskiarvon alapuolelle. Erityisen suuri pudotus oli vuonna 2023, kun aineistomäärärahaa leikattiin 7 prosenttia.

Kuvaaja 2.

Kuvaajasta 3 käy ilmi, että hankinnoissa näkyy sama kehitys kuin aineistomäärärahoissa. Asukaskohtaiset hankinnat jäävät selvästi alle Etelä-Suomen kaupunkimaisten kuntien keskiarvon. Keskimääräistä pienempien hankintojen takia Järvenpään kirjasto on varausjonojen suhteen epätasapainossa Kirkes-kirjastojen sisällä. Kaikista muista Kirkes-kirjastoista kuljetetaan vuosittain enemmän varattua aineistoa Järvenpään kuin Järvenpäästä muihin kirjastoihin.

Kuvaaja 3.

Kirjaston pääaineistotoimittajat ovat Storia Logistiikka ja Suomen kirjastopalvelu Oy, joista hankitaan valtaosa kirjoista ja nuoteista. Kilpailutus aineistotoimittajien välillä tehdään

hankintaportaalin kautta. Molempien toimittajien kanssa on tehty puitesopimus Sarastian välityksellä. Huomattava osa videotallenteista tilataan pienemmiltä av-toimittajilta ja lauta- sekä konsolipelit verkkokaupoista. Näiden toimittajien kanssa ei ole erillisiä hankintasopimuksia, vaan aineisto tilataan edullisimmaksi katsotusta paikasta. Järvenpään kirjasto on mukana Kansalliskirjaston hallinnoimassa Kuntien yhteisessä e-kirjastossa sekä FinELib-yhteenliittymässä, jonka kautta on hankittu Kirkes-kirjastojen elokuvapalvelu Cineast.

3 Yhteistyö ja asiakkaiden osallisuus

3.1 Yhteistyö muiden kirjastojen kanssa

Järvenpään kaupunginkirjasto on osa Kirkes-kirjastokimppaa, johon kuuluvat Järvenpään lisäksi Keravan kaupunginkirjasto sekä Mäntsälän ja Tuusulan kunnankirjastot. Kirjastoilla on yhteinen avoimen lähdekoodin Koha-kirjastojärjestelmä, jonka myötä kirjastot ovat osa Koha-Suomea. Yhteinen kirjastojärjestelmä mahdollistaa yhteisen asiakasrekisterin, aineistotietokannan ja kirjastokortin, joten asiakkaat voivat asioida vapaasti eri Kirkes-kirjastoissa. Kirjastoilla on myös yhteinen Finna-verkkokirjasto ja yhteiset käyttö säännöt. Kirkes-kirjastojen välillä kulkee joka arkipäivä kuriiripalvelu, joka toimittaa varattua ja palautettua aineistoa. Kirjastojen e-palvelut ovat etupäässä kansallisia tai kimpan yhteisiä, ja niitä kehitetään ja ylläpidetään yhdessä.

Kirkes-kirjastoilla on yhteinen, maksuton varausjono. Varausjonoja seurataan kaikissa kirjastoissa ja suosituimpia aineistoja täydennyshankitaan ripeästi. E-aineistoissa Kirkes-kirjastot tekevät tiivistä yhteistyötä, mutta fyysisten aineistojen osalta Kirkes-kirjastoilla ei ole tällä hetkellä yhteisiä hankintalinjauksia tai voimassa olevia vastuuluokkia. Tavoitteena kuitenkin on, että lähivuosina yhteistyö tiivistyy.

Kirjaston asiakkaille on mahdollisuus maksullisiin Ratamo- ja kaukolainoihin, jos aineistoa ei löydy Kirkes-kirjastojen kokoelmista. Kaukolainoja pyydetään ensisijaisesti Varastokirjastosta, koska sieltä varaaminen on kirjastolle ilmaista. Varastokirjastosta löytyy sekä aikuisten että lasten ja nuorten aineistoja. Varastokirjaston kokoelmiin kartutetaan painettuja aineistoja ja musiikkiäänitteitä. Jos Varastokirjastosta ei löydy aineistoa, se voidaan varata mistä tahansa suomalaisesta kirjastosta.

Vieraskielisille asiakkaille markkinoidaan Monikielisen kirjaston ja Venäjänkielisen kirjaston tarjontaa. Asiakkaita ohjataan pääsääntöisesti käyttämään näitä kirjastoja itsenäisesti, mutta tarvittaessa Monikielisestä kirjastosta voidaan tilata siirtokokoelmia kirjastoon asiakkaiden suoraan lainattaviksi.

3.2 Asiakkaiden osallisuus ja lahjoitusten vastaanottaminen

Asiakkailla on mahdollisuus vaikuttaa kirjaston kokoelmiin. Asiakkaita rohkaistaan antamaan palautetta kokoelman painopisteistä ja jättämään hankintatoiveita yksittäisistä teoksista. Palautetta voi antaa suoraan henkilökunnalle tai palautelomakkeelle kirjastossa. Internetissä palautetta voi jättää kirjaston kotisivuilla, verkkokirjastossa ja somessa. Hankintatoiveita varten on lisäksi paperi- ja verkkolomake. Palautteet otetaan huomioon kokoelmanhoidossa ja kaikki hankintatoiveet käsitellään. Hankintatoiveet toteutetaan, jos toive sopii kokoelmien profiiliin ja teos on aineistovälittäjiltä saatavilla.

Asiakkaita osallistetaan kokoelmien kehittämiseen vapaan palautteen lisäksi erilaisten kyselyiden avulla. Vuosittain kirjasto järjestää lehtikyselyn, jossa kysytään asiakkaiden mielipiteitä lehtikokoelmasta yleensä ja yksittäisiä hankintatoiveita. Muita kokoelmanosia koskevia kyselyitä toteutetaan tarpeen mukaan.

Asiakkaat voivat lahjoittaa kirjastolle kirjoja. Lahjoituksia otetaan vastaan harkiten; yksittäisinä, hyväkuntoisina kappaleina. Pääsääntöisesti otetaan vastaan vain alle viisi vuotta vanhaa aineistoa. Lahjoituksina ei oteta tietosanakirjoja tai kaunokirjallisuuden lyhennelmiä (esim. Kirjavalio-sarja). Muita aineistolajeja, kuten DVD- ja blu-ray-levyjä, CD-levyjä, pelejä tai lehtiä, ei oteta lahjoituksina vastaan, koska niiden kuntoa ja toimivuutta ei voida taata eikä kaikissa ole lainausoikeuksia. Lahjoitukset käsitellään kirjastossa harkinnan mukaan ja tarvittaessa ne laitetaan kirjaston kierrätysshyllyyn tai lajitellaan kierrätykseen.

Asiakkailla on mahdollisuus jättää kirjoja ja lehtiä kirjaston kierrätysshyllyyn, josta kuka tahansa voi niitä maksutta ottaa. Kierrätysshyllyyn voi tuoda kerralla enintään kymmenen kappaletta hyväkuntoisia kirjoja.

3.3 Kokoelman saavutettavuus

Kirjaston kokoelmia voi käyttää kuka tahansa. Kirkes-kirjastokortilla voi lainata ja uusia aineistoja määriteltyjen käytäntöjen mukaan sekä hyödyntää e-aineistoja. Kaikki saavat kirjastokortin henkilöllisyytensä todistamalla, mutta alle 15-vuotiaat tarvitsevat takaajan. Ilman suomalaista henkilötunnusta kirjastokortin saa määräaikaikaisena vuodeksi kerrallaan. Ilman kirjastokorttia kokoelmia voi käyttää ja niihin voi tutustua paikan päällä kirjastossa.

Valtaosa kirjaston kokoelmista on lainattavissa, mutta pieni osa aineistosta on saatavilla vain rajoitetusti. Kirjastolla on pieni käsikirjasto ja Järvenpää-kokoelma, joita asiakkaat voivat hyödyntää kirjaston tiloissa. Järvenpää-kokoelmasta lainataan kirjoja poikkeustapauksissa, esim. tutkimuskäyttöön. Kirjaston konsolipelejä ja elokuvia koskevat kansalliset ikäraajat eikä niitä lainata, jos asiakas ei ole tarpeeksi vanha.

Kirjaston tilat ovat pääosin esteettömiä ja liikuntarajoitteiset asiakkaat voivat hyödyntää kirjaston kaikkia kokoelmia. Kirjaston fyysiset kokoelmat ovat etupäässä käytettävissä kirjaston itsepalvelu- ja palveluaikoina. Omatoimiaikana asiakkaiden käytössä ovat aikuisten lehdet, pikalainat, pieni pukkari- ja lastenkirjakokoelma sekä muiden asiakkaiden palauttamamat lainat.

Kirjaston e-aineistoja asiakkaat voivat käyttää missä ja milloin tahansa omilta laitteiltaan. Etäkäytettävänä e-aineistoina tarjotaan kirjoja, äänikirjoja, aikakauslehtiä, elokuvia, musiikkia sekä soitto- ja laulukursseja. Verkkokirjasto mahdollistaa kokoelmiin tutustumisen, varaamisen ja omien lainojen uusimisen mihin vuorokaudenaikaan tahansa.

4 Kokoelmien tarkoitus ja kohderyhmät

- lukemisen ja monilukutaidon edistäminen
- tiedon saannin tukeminen ja demokratian edistäminen
- ilon ja elämysten tuottaminen

Kirjaston aineistot ovat asiakasta, eivät kokoelmaa varten. Kokoelma on väline, jonka avulla kirjasto toteuttaa lakisääteistä palvelutehtäväänsä ja takaa ihmisten tasa-arvoisen pääsyn tiedon ja kulttuurin lähteille. Kokoelmien tarkoituksena on tuottaa asiakkaille iloa ja elämyksiä, tarjota tietoa ja edistää lukemista ja monilukutaitoa. Kokoelmien tulee olla sekä mielenkiintoisia ja houkuttelevia että laadukkaita ja monipuolisia. Aineistot on myös kohdennettava eri käyttäjäryhmien tarpeiden mukaisesti.

Kirjaston asiakas on:

- o Kirkes-kirjastokortin haltija. Kaikki ovat oikeutettuja kirjastokorttiin asuinpaikkakunnasta riippumatta.
 - yksityiset henkilöasiakkaat
 - yhteisöasiakkaat (oppilaitokset, päiväkodit jne.)
- o Ilman kirjastokorttia kirjastossa asioivat, esim. lehtisalin ja tietokoneiden käyttäjät tai tapahtumiin osallistuvat.

Kirjaston kohderyhmiä ovat:

- o eri-ikäiset asiakkaat (lapset, nuoret, nuoret aikuiset, työikäiset, eläkeläiset)
- o eri käyttötarpeiden takia kirjastoon tulevat asiakkaat (viihtyminen, elämykset, tiedon saanti, harrastaminen, oppiminen)
- o tilojen ja palvelujen käyttäjät, jotka eivät hyödynnä aineistoja
- o kaupungin eri toimijat, yhdistykset ja muut sidosryhmät, kolmas sektori
- o e-aineistojen käyttäjät
- o Celia-asiakkaat (Celia on saavutettavan kirjallisuuden keskus)
- o maahanmuuttajat ja vieraskieliset asiakkaat
- o toiset kirjastot, joille kaukolainataan Järvenpään aineistoa

5 Kokoelmien arviointi ja kehittäminen

Kokoelmien luominen ja ylläpito vaativat jatkuvaa arviointia ja kehittämistä asiakkaiden tarpeiden pohjalta. Arviointia ja kehittämistä tehdään henkilökunnan asiantuntemuksen ja tilastotiedon avulla.

Tilastotiedon tärkein lähde on Koha-kirjastojärjestelmä, josta saadaan esim. lainalukuja ja nidemääriä. Näistä voidaan johtaa monenlaisia kokoelmien tunnuslukuja, kuten kiertolukuja ja nollalainaprosentteja. Oleellinen osa kokoelmien arviointia on päivittäinen työ, kuten hyllytys, palautusten käsittely ja asiakaspalvelu. Osa arviointia on myös asiakkailta saatava palaute, kuten hankintatoiveet ja kyselyiden vastaukset.

Kokoelman arvioinnin keinoja:

1. Hankintaa tekevät seuraavat viikoittain Kirkes-kirjastojen varatuimpien teosten listaa ja tekevät tarvittaessa täydennys Hankintoja.
2. Henkilökunta ehdottaa aktiivisesti täydennys Hankintoja etenkin poistojen yhteydessä.
3. Hankintaa tekevät seuraavat säännöllisesti kokoelmatyökalujen avulla kokoelman keskeisimpiä tunnuslukuja, kuten kiertolukua ja lainamääriä.
4. Poistoja ja varastointia tekevät käyvät vuosittain läpi yhden tai useamman kokoelman osan ja seuraavat säännöllisesti kokoelmatyökalujen avulla kokoelman keskeisimpiä tunnuslukuja, kuten kiertolukua, lainamääriä ja nollalainoja.
5. Lehtikysely järjestetään vuosittain.
6. 1–2 vuoden välein järjestetään vähintään yhtä kokoelman osaa koskeva vapaamuotoinen aineistokysely.

Tärkeää on, että kokoelmien arvioinnin tulokset siirretään saman tien käytäntöön muun muassa täydennys Hankintoina sekä varastointeina ja poistoina, jotta kokoelmanhallinnan yleiset tavoitteet täyttyvät. Kokoelmia voidaan myös kehittää kokeiluilla, joissa testataan esim. aineistokellutusta tai kimppa-yhteistyön syventämistä.

- TAVOITE: Sijoitetaan Etelä-Suomen kaupunkimaisissa kirjastoissa parhaan neljänneksen joukkoon lainaluvun perusteella.
- TAVOITE: Jokaista Järvenpään nidettä kohti on enintään 7 varausta, joissa on noutopaikkana Järvenpää.

6 Aineiston valinta ja hankinta

6.1 Hankinnan yleisperiaatteet ja tavoitteet

- Kokoelmat muodostetaan asiakkaiden tarpeet huomioiden.
- Etsitään tasapainoa monipuolisuuden ja kysynnän välille. Laajalla nimekemäärällä tarjotaan ihmisille mahdollisuus löytää ja yllätyä. Kysytyimpien teosten runsailla nidemäärillä ja pikalainoilla hallitaan varausjonoja ja vastataan asiakkaiden toiveisiin. Lyhytaikaiseenkin kysyntään pyritään vastaamaan, ylimääräiset niteet poistetaan rohkeasti kysynnän laannuttua.

- Aineistovalinnalla ei rajoiteta eikä sensuroida kokoelmien sisältöjä. Kunnioitetaan sanan- ja mielipiteenvapautta sekä tuodaan kokoelmissa esille erilaisia arvoja ja mielipiteitä.
- Ei hankita lainvastaista materiaalia.
- Hankinnassa luotetaan aineistovälittäjien toimittamiin sisältökuvailuihin ja isojen kustantamoiden kustannusohjelmien laadukkuuteen. Myös luotettavien tahojen aineistoarvostelut, myönnetyt kirjallisuuspalkinnot sekä suuren yleisön mielipiteet toimivat hankintaperusteina. Kirjastolla ei ole resursseja tutustua yksittäisten teosten koko sisältöön.
- Omakustanteita hankitaan harkiten.
- Hankinnat keskitetään kirjaston sopimusaineistotoimittajille (Kirjavälitys, Kirjastopalvelu) sekä av-pientoimittajille ja pelien verkkokauppoihin. Muita hankintakanavia käytetään hyvin harkiten yksittäisten teosten hankkimiseen.

Aineiston valinta perustuu eri näkökulmiin: Millainen kysyntä aineistolla on? Kuinka paljon samaan aiheeseen liittyviä tai saman tyyppisiä teoksia kokoelmista jo löytyy? Kuinka kallis tai laadukas teos on? Kuinka hyvin teos soveltuu kirjastokäyttöön?

Aineistoa hankintaan eri ikä- ja kohderyhmille käytettävät määrärahat huomioiden. Erityisesti huomiota kiinnitetään lasten- ja nuorten aineiston saatavuuteen. Kirjojen lisäksi hankitaan muun muassa videotallenteita, musiikkiäänitteitä, nuotteja, konsoli- ja lautapelejä, musiikki-instrumentteja sekä sanoma- ja aikakauslehtiä. Fyysisten aineistojen rinnalla panostetaan e-aineistoihin. Etenkin sanoma- ja aikakauslehdissä e-lehtipalvelut korvaavat tai täydentävät painettuja lehtiä, sillä lehtivuositiedot ovat kalliita ja yhä suurempi osa lehdistä julkaistaan vain digitaalisina. Lisäksi päiväpostin mukana kulkevat sanomalehdet tulevat kirjastoon useamman päivän viiveellä. Kirjasto tarjoaa myös lainattavia elämyksiä, kuten liikuntarannekkeita ja kausikortteja. Lainattavat elämykset tarjotaan yhteistyössä liikuntapalveluiden, Järvenpään yrittäjien ja paikallisten urheiluseurojen kanssa. Yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa hankitaan myös liikuntavälineitä asiakkaille kokeiltaviksi. Uusiin lainattaviin aineistolajeihin ja palveluihin suhtaudutaan avoimesti ja kaupunkistrategian linjausten mukaisesti.

Vieras- ja ruotsinkielisten aineistojen osalta kokoelma pidetään melko suppeana ja painotetaan englannin- ja ruotsinkielisiä teoksia. Muita vieraita kieliä hankitaan harkiten puhujamäärien ja asukkaiden tarpeiden mukaan. Asiakkaille tarjotaan aktiivisesti Monikielisen kirjaston ja Venäjänkielisen kirjaston palveluita. Suomi vieraana kielenä -oppimateriaaleihin panostetaan.

Omatoimikirjastossa, joka toimii osittain ilman henkilökuntaa, on pieni kokoelma suosituimpia lasten ja aikuisten kirjoja. Kokoelmaa kartutetaan kysynnän mukaan pyrkien siihen, että hyllyissä on koko ajan riittävästi lainattavaa. Aikuisille hankitaan pookareita.

6.2 Aikuisille kohdennettu aineisto

- Suuremmilta kustantajilta hankitaan vähintään yksi kappale jokaista suomenkielistä uutuuskirjaa.
- Omakustanteita hankitaan harkiten.
- Täydennyshankintaa tehdään tarpeen mukaan. Ajantasaistetaan kokoelmaa ja korvataan vanhentunutta tietoa.
- Toisen asteen ja korkeakoulujen käyttämiä oppi- ja tenttikirjoja hankitaan harkiten, suositaan yleishyödyllisiä teoksia, jotka kiinnostavat laajempaa yleisöä. Ohjataan asiakkaita oppilaitosten kirjastoihin.
- Järvenpään Opiston käyttämiä kielten oppikirjoja hankitaan kattavasti, 1-2 kpl / nimeke.
- Tieteellisten julkaisujen hankintaa vältetään. Hankintapyyntötapauksissa asiakkaille ehdotetaan kaukolainaa tai heidät ohjataan fyysisiin tai sähköisiin korkeakoulukirjastoihin tai Finna.fi-palveluun. Väitöskirjoja hankitaan poikkeustapauksissa, jos aiheen arvioidaan kiinnostavan yleisen kirjaston asiakkaita ja tutkimus on suomenkielinen.
- Peruskokoelmassa suositaan kovakantisia painoksia. Pookareita hankitaan, jos kovakantista painosta ei ole saatavissa.

Musiikkiaineistojen luonne poikkeaa kirjaston muista aineistoista ja musiikkiaineistojen hankinnassa huomioidaan joitakin erityispiirteitä. Tavoitteena on kehittää uusia musiikkikirjaston toiminta- ja palvelumuotoja samalla, kun perinteisiä kokoelmia ja palveluita uudistetaan. Musiikkihuone Tahtilaa ja lainattavien musiikki-instrumenttien kokoelmaa kehitetään osana näitä uusia toimintamuotoja.

Musiikkiaineistoja hankitaan monipuolisesti, mutta äänitekokoelman määrää tullaan tulevana vuosina pienentämään vastaamaan e-aineistojen ja suoratoistopalveluiden myötä vähentyneitä kysyntää. Musiikin kuuntelu ei ole vähentynyt, mutta kirjastoilla ei ole tarjota suosituimman aineiston suoratoistopalvelua ja CD-levy formaattina alkaa olla vanhentunut. Kokoelmassa pidetään pääosin edustettuna eri musiikinlajit, soittimet ja maat. Paikallisuutta painotetaan sisällyttämällä Jean Sibeliuksen kaikista sävellyksistä vähintään yksi versio kirjaston kokoelmiin sekä nuottina että äänitteinä. Fyysisten tallenteiden eli cd-levyjen, lp-levyjen ja dvd-levyjen hankintaa jatketaan peilaten niitä suoratoistopalveluiden kehitykseen. Nimekkeiden määrässä painotetaan aineistoja, jotka kiertävät hyvin lainassa. Esimerkinomaisesti hankitaan myös vähemmän kysyttyä aineistoa, joka kuitenkin poistetaan poistoperiaatteiden mukaisesti, mikäli aineisto ei saavuta lainasuosiota. Hankinnassa riittää yleensä yksi oman kirjaston nide per nimeke.

Kirjastolla on pieni käsikirjasto, jonka teoksia ei lainata. Käsikirjastoon ei hankita uutta aineistoa.

Kotiseutukokoelmaan tallennetaan Järvenpää-aiheista ja järvenpääläisten tuottamaa aineistoa. Järvenpää-kokoelmaa kerrytetään jatkuvasti ja sen rooli on muusta kokoelmasta poiketen säilyttävä. Takautuvaa hankintaa ei kuitenkaan tehdä eikä aineistoja erityisesti etsitä poikkeavista

hankintakanavista. Omakustanteita otetaan harkiten. Järvenpää-kokoelmaan kartutetaan kaikkia aineistolajeja.

Järvenpää-kokoelmaa kartutetaan seuraavien kriteerien mukaan:

- teoksen aiheena Järvenpää
- teoksen tapahtumapaikkana Järvenpää
- tekijä tunnistettavasti ja leimallisesti järvenpääläinen

Selkokirjoja hankitaan valtaosa tarjonnasta. Asiakkaille markkinoidaan Saavutettavuuskirjasto Celiaa ja heille tehdään kirjastossa Celia-tunnuksia.

6.2.1 Aikuisten kirjat ja äänikirjat

	VALINTAPERUSTEET
YLEINEN KAUNOKIRJALLISUUS	Painotetaan laatua, monipuolisuutta ja moniäänisyyttä. Etenkin klassikoita ja kotimaisia teoksia hankitaan mahdollisimman kattavasti, harkiten myös omakustanteita. Suurten kustantajien suomenkielinen tarjonta otetaan kokonaan.
GENREKIRJALLISUUS	Genrekirjojen kysyntä on suurta. Hankinnalla vastataan kysyntään ja hankitaan tarvittaessa useita kappaleita samaa teosta. Sarjat pyritään pitämään yhtenäisinä, eli uutuushankintaa jatketaan ja tarvittaessa täydennetään. Harlequin-kirjoja (kioskikirjoja) otetaan omatoimikokoelmaan. Poikkeustapauksessa hankitaan täydennyskappaleita klassikoista muualta kuin aineistotoimittajilta, esim. antikvariaateista.
RUNOT, NÄYTELMÄT, KANSANRUNOUS	Suurimpien kustantajien kaikki suomenkielinen tarjonta hankitaan. Pyritään pitämään kokoelma monipuolisena täydentämällä sitä esimerkiksi suosituslistojen ja ostotukikirjojen avulla.
SARJAKUVAT	Painotetaan suosituimpia teoksia. Suurimpien kustantajien kaikki suomenkielinen tarjonta hankitaan. Hankitaan kattavasti tärkeimmiltä sarjakuvakustantajilta. Pyritään pitämään kokoelma monipuolisena täydentämällä sitä esimerkiksi suosituslistojen ja ostotukikirjojen avulla. Manga-sarjoja hankitaan harkiten ja sarjat pidetään kokonaisina. Ikärajat harkitaan tapauskohtaisesti, mutta pääsääntöisesti otetaan yli 13-vuotiaille suunnattua.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKAT 0-2	Painotetaan viestintää, kirjastoalaa sekä psykologiaa ja elämäntaito-oppaita. Uskonnosta pyritään hankkimaan mahdollisimman tasaisesti eri uskontokuntia edustavaa kirjallisuutta ja eri julkaisijoiden teoksia.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 3	Kiinnitetään erityistä huomiota kysyntään vastaamiseen. Painotetaan kasvatus- ja opetusalan teoksia. Hankitaan aineistoja etenkin opiskelu- ja ammattitarpeisiin ja tuetaan elinikäistä oppimista. Lakikirjoissa painotetaan yleisempiä lakeja, kuten perintöoikeutta. Lakikirjat pidetään ajan tasalla hankkimalla aina uusimmat painokset.

TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 4	Kiinnitetään erityistä huomiota kysyntään vastaamiseen. Matkaoppaat ja kartat pyritään pitämään ajantasaisina, tarvittaessa otetaan englanninkielisiä oppaita, jos suomenkielisiä ei ole saatavilla. Kartoista hankitaan kotimaisten retkeilyalueiden kartat.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 5	Luonnontieteissä painotetaan yleistajuisia teoksia ja eri asteiden kysytyimpiä oppikirjoja. Lääketieteen ja terveydenhoidon kirjoissa kiinnitetään erityistä huomiota kysyntään vastaamiseen ja ajantasaisuuteen.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 6	Tietotekniikassa ja liiketaloudessa kiinnitetään huomiota aineiston ajantasaisuuteen. Käsityökirjoissa, keittokirjoissa ja maa- ja metsätalouden teoksissa kiinnitetään erityistä huomiota kysyntään vastaamiseen, mutta pyritään myös laajuuteen ja monipuolisuuteen, jotta mikään ala ei jää täysin huomiotta.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 7 (ei 78)	Pyritään hankkimaan tasaisesti kaikkiin alaluokkiin laadukasta ja monipuolista kirjallisuutta. Huomioidaan, että taidekirjoissa aineisto säilyttää muita paremmin arvonsa ja kirjat ovat kalliita. Vain poikkeustapauksissa otetaan enemmän kuin yksi nide. Urheilu- ja liikuntakirjoissa kiinnitetään huomiota kysyntään vastaamiseen.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 8	Kielikirjoissa kiinnitetään huomiota kysyntään vastaamiseen, painotetaan etenkin aikuisopiskeluun tarkoitettuja materiaaleja ja suomi vieraana -kielenä oppikirjoja. Kirjallisuus- ja kielitieteessä hankitaan tasaisesti kaikkiin alaluokkiin laadukasta ja monipuolista kirjallisuutta.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 9	Hankitaan tasaisesti eri alaluokkiin laadukasta ja monipuolista kirjallisuutta tarjonnan mukaan. Elämäkerroissa ja Suomen historiassa kiinnitetään huomiota kysyntään vastaamiseen.
ÄÄNIKIRJAT	Fyysisiä äänikirjoja julkaistaan hyvin vähän. Valtaosa äänikirjoista tarjotaan kuntien yhteisen e-kirjaston kautta.
SELKOKIRJAT	Hankitaan valtaosa suomenkielisestä tarjonnasta.

6.2.2 Aikuisten elokuvat ja muut videot

	VALINTAPERUSTEET
ELOKUVAT	Hankitaan tarjonnan mukaan ja keskitytään suosituimpaan aineistoon. Huomioidaan laatu. Täydennyshankitaan etenkin sarjoja. Lainausoikeudellisia elokuvia ei ole laajasti saatavilla.
DOKUMENTTIELOKUVAT JA ASIAOHJELMAT	Hankitaan pieniä määriä kysynnän ja tarjonnan mukaan. Vain suosituinta aineistoa.

6.2.3 Aikuisten musiikki

	VALINTAPERUSTEET
CD-ÄÄNILEVYT	Pyritään pitämään kokoelmassa vähintäänkin yksittäisiä esimerkkejä useista musiikinlajeista, soittimista ja maista. Keskeisimmistä taidemusiikin teoksista pyritään pitämään vähintään yksi levytys.
LP-ÄÄNILEVYT	Hankitaan kysynnän ja tarjonnan mukaan yksittäisiä kappaleita suosituinta aineistoa.
NUOTIT	Nimekkeiden määrässä painotetaan nuotteja, jotka ovat suoraan käytettävissä soittamiseen ja laulamiseen. Nuottikokoelman painopiste on suosituimmista aineistotyypeissä: soitonoppaat yleisimmille soittimille, pop-, rock- ja viihdemusiikki. Useampia niteitä samasta nimekkeestä hankitaan lähinnä kotimaisia F-kustannuksen nuottikirjoja sekä suosituimpien soittimien suomenkielisiä soitonoppaita.
MUSIIKKIKIRJAT	Suosituinta kotimaista musiikkikirjallisuutta, etenkin musiikkielämäkertoja, hankitaan kattavasti. Useampia niteitä samasta nimekkeestä hankitaan lähinnä populaarimusiikin elämäkertoja sekä muita suosittujen aiheiden tietokirjoja.
MUSIIKKIVIDEOT (DVD JA BLURAY)	Hankitaan kysynnän ja tarjonnan mukaan yksittäisiä kappaleita suosituinta aineistoa.

6.2.4 Aikuisten pelit

	VALINTAPERUSTEET
KONSOLIPELIT	Hankitaan kysynnän mukaan suosituimpia pelejä. Kysytyimpiä otetaan useampia kappaleita. Hankitaan pelejä kaikille suosituimmille pelikonsolleille. Täydennyshankitaan aktiivisesti kysynnän mukaan. Pääasiassa ei hankita samoja pelejä aikuisten ja lasten osastolle.
LAUTAPELIT	Hankitaan pääosin suomenkielisiä lautapelejä. Englanninkielisiä hankitaan harkinnan mukaan, mikäli niihin kohdistuu kysyntää eikä pelejä ole käännetty suomeksi. Suosituimpia pelejä hankitaan useampia kappaleita. Hankitaan vain kirjastokäyttöön sopivia lautapelejä.

6.2.5 Aikuisten lehdet

	VALINTAPERUSTEET
AIKAKAUSLEHDET	Painotetaan yleisaikakauslehtiä ja harrastelehtiä. Hankitaan tasapuolisesti eri kohderyhmille. Tieteellisiä lehtiä hankitaan vain suosituimmilta aloilta, yleistajuisia. Uudistetaan kokoelmaa lehtikyselyiden ja asiakkaiden toiveiden mukaan kapeneva ja kallistuva tarjonta huomioiden.
SANOMALEHDET	Hankitaan Etelä-Suomeen painottuva valikoima merkittävimpiä maakuntalehtiä. Hankitaan vain suomenkielisiä, lukuun ottamatta Hufvudstadsbladetia. ePress-sanomalehtipalvelu korvaa osittain painettuja lehtiä.

6.3 Lapsille ja nuorille kohdennettu aineisto

- Suuremmilta kustantajilta hankitaan vähintään yksi kappale jokaista suomenkielistä uutuuskirjaa.
- Omakustanteita hankitaan harkiten.
- Uutuushankinnan lisäksi painotetaan täydennyshankintaa, sillä kysyntä on hyvin suurta suosituimpien nimekkeiden kohdalla. Aineistot myös kuluvat nopeasti.
- Lasten- ja nuorten kokoelmiin hankitaan vain näille ikäryhmille tarkoitettuja aineistoja. Vanhemmille tai kasvattajille suunnatut tietokirjat sekä lastenkirjallisuuden tutkimus sijoitetaan aikuisten osastolle.
- Puuha- ja tarrakirjoja ei hankita. Äänitehostekirjoja hankitaan, mutta niiden kohdalla hyväksytään, että äänet lakkaavat toimimasta. Erikoistehostekirjoja (esimerkiksi pyörät alla) sekä hyvin suurikokoisia kirjoja hankitaan harkiten ja tavallista pienempiä nidemääriä.

Lasten- ja nuorten kokoelman tavoitteena on tukea ja edistää lasten kielellistä kehitystä, lukutaitoa ja lukemisharrastusta sekä kehittää medialukutaitoa ja oppimistaitoja. Lasten- ja nuorten kokoelmien tulee olla riittävän monipuoliset, mutta myös nidemääriltään runsaat, jotta kysyntään pystytään vastaamaan. Lukijakunta suosii sarjoja sekä suosituimpia ja tunnetuimpia teoksia. Sosiaalinen media ja suoratoistopalvelujen tarjonta vaikuttavat aineiston kysyntään. Lukuinnon takaamiseksi kaikille lukijoille pitää löytyä hyllystä mieluista luettavaa, mutta samalla kokoelmien tulee kannustaa monipuoliseen lukemiseen ja totuttaa lukijoita monen tyyppiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Teosten kysynnästä kertovat ennen kaikkea laina- ja kiertoluvut, lasten- ja nuortenaineistoja varataan vähän.

Järvenpään koulut ja päiväkodit ovat huomattavia kirjaston käyttäjiä, ja heidän tarpeensa pyritään huomioimaan hyvin. Kysyntään vastataan lisäämällä suosituimpien teosten nidemääriä ja hankkimalla valittuja teoksia lukukirjapaketeiksi, sillä koulut haluavat esimerkiksi lainata samaa nimekettä koko luokalle. Lisäksi koulukirjastoilla on omia kokoelmia (ks. luku 9).

Lasten- ja nuorten aineistoissa painottuvat eri ikäryhmien tarpeet. Aineistoja on tarjolla eri ikäisille erikseen sijoiteltuina, kuten vauvoille ja taaperoille tarkoitettuja ensikirjoja, kuvakirjoja, lukemaan opetteleville tarkoitettuja helppolukuisia kirjoja sekä kertomakirjallisuutta monen ikäisille lapsille ja nuorille.

Lasten- ja nuorten kokoelmassa on huomioitu erityisryhmät hankkimalla selkokirjoja. Lisäksi helppolukuiset kirjat, kuvakirjat ja äänikirjat soveltuvat monille erityisryhmille. Vieraskielistä aineistoa on rajoitetusti painottuen englannin- ja ruotsinkielisiin teoksiin, asiakkaita ohjataan Monikielisen kirjaston ja Venäjänkielisen kirjaston asiakkaiksi. Lasten- ja nuortenosasto on tiloiltaan kokonaan esteetön.

TAVOITE. Hankitaan 1 uusi lasten tai nuorten nide / alle 15-vuotias / vuosi. Tavoite sisältää kaikki fyysiset aineistolajit, paitsi lehdet.

6.3.1 Lasten kirjat ja äänikirjat

	VALINTAPERUSTEET
KUVAKIRJAT	Kiinnitetään huomiota kysyntään vastaamiseen. Otetaan suuria nidemääriä ja tehdään aktiivista täydennyshankintaa. Hankitaan tasapuolisesti eri kohderyhmille. Vieraskielisissä hankitaan huomattavia määriä ruotsin- ja englanninkielisiä kuvakirjoja, muita kieliä hyvin harkiten. Kiinnitetään huomiota kuvituksen laatuun.
SADUT	Uusien satujen tarjonta on laadultaan vaihtelevaa, pienkustantajilta hankitaan hyvin harkiten. Klassikkosaduista otetaan uusia painoksia. Kiinnitetään huomiota kuvituksen laatuun.
HELPPOLUKUISET KIRJAT	Hankitaan kaiken tasoille lukijoille, alkaen tavutetuista kirjoista. Otetaan suuria nidemääriä ja tehdään aktiivista täydennyshankintaa. Huomioidaan koulujen tarpeet.
KAUNOKIRJALLISUUS	Hankitaan uusien kirjailijoiden teoksia aluksi pieniä kappalemääriä, täydennetään myöhemmin. Sarjat pyritään pitämään yhtenäisinä, eli uutuushankintaa jatketaan ja tarvittaessa täydennetään. Hankinnat suunnataan lasten osastolla noin 7–12-vuotiaille, nuorten osastolla 13–17-vuotiaille. Nuorille voidaan hankkia aikuisten klassikoita harkinnan mukaan ja koulujen tarpeet huomioiden. Nuorille hankitaan huomattavasti englanninkielistä kirjallisuutta.
RUNOT	Hankitaan aluksi pieniä kappalemääriä ja täydennyshankitaan myöhemmin tarpeen mukaan. Painotetaan kotimaisia teoksia.
SARJAKUVAT	Uutta lapsille suunnattua sarjakuvaa ilmestyy vähän, hankitaan mahdollisuuksien mukaan kaikki. Otetaan kaikki suosituimmat teokset (esim. Aku Ankan taskukirjat). Pyritään pitämään suosituimmat sarjat, myös lakkautetut, kokonaisina täydennyshankinnalla ja hankkimalla uusia painoksia. Sarjat pidetään kokonaisuuksina yhdellä osastolla, huomioidaan

	kuvitus ja sisältö osastoa päätettäessä. Mangaa hankitaan vain nuortenosastolle, ei oteta yli K12.
TIETOKIRJALLISUUS	Hankitaan vain lapsille ja nuorille suunnattua aineistoa. Harkinnan mukaan otetaan aikuisten valintalistoilta olevia teoksia, jos niiden sisältöä voi pitää myös lapsille suunnattuna, esimerkiksi lemmikkikirjat. Tietokuvakirjoissa korostetaan kysyntään vastaamista ja suuria nidemääriä. Nuorille hankitaan aikuisille kohdennettuja aineistoja, jos niissä on nuoria kiinnostavia aihepiirejä ja sisältöjä.
SELKOKIRJAT	Hankitaan kaikki suomenkielinen tarjonta.

6.3.2 Lasten elokuvat

	VALINTAPERUSTEET
ELOKUVAT	Hankitaan kattavasti klassikoita. Suosituimmista elokuvista voidaan ottaa useampia kappaleita. Lapsille hankitaan S tai K7 elokuvia. Nuorille hankitaan harkiten K12 elokuvia, esim. nuortenkirjoista tehdyt elokuvat. K16 ja K18 elokuvat hankitaan aikuisten osastolle. Pääsääntöisesti samaa elokuvaa ei hankita kahdelle eri osastolle. Lainausoikeudellisten elokuvien tarjonta on rajallinen.

6.3.3 Lasten musiikki

	VALINTAPERUSTEET
CD-ÄÄNILEVYT	Hankitaan selkeästi lapsille suunnattua musiikkia. Otetaan kaikki uusi, merkittävä suomenkielinen lasten musiikki. Vanhempaa musiikkia ja kokoelmalevyjä hankitaan harkiten. Vieraskielistä musiikkia hankitaan hyvin harkiten.
NUOTIT	Hankitaan selkeästi lapsille suunnattuja nuotteja. Soitonoppaita ei hankita lastenosastolle, lapsille suunnatut oppaat tilataan musiikkiosastolle.
MUSIIKKIKIRJAT	Hankitaan lapsille suunnattua, suomenkielistä aineistoa. Valitaan harkiten. Nuorille hankitaan harkiten myös aikuisten kirjoja, esim. pop- ja rockelämäkertoja.

6.3.4 Lasten pelit

	VALINTAPERUSTEET
KONSOLIPELIT	Hankitaan uutuuksia sekä suosituimpia pelejä, jotka ovat lapsille ja nuorille suunnattuja. Suosituimpia pelejä otetaan useampia kappaleita. Otetaan

	eniten S ja K7 pelejä, harkiten K12 pelejä. Pääasiassa ei hankita samoja pelejä lasten ja aikuisten osastolle.
LAUTAPELIT	Hankintaan vain suomenkielisiä lautapelejä, otetaan uutuuksia ja klassikkopelejä. Suositut pelejä hankitaan 2–3 nidettä per peli. Hankintaan vain kirjastokäyttöön sopivia lautapelejä.

6.3.5 Lasten lehdet

	VALINTAPERUSTEET
AIKAKAUSLEHDET	Hankitaan lapsille ja nuorille suunnattuja suomenkielisiä lehtiä. Harkiten voidaan ottaa 1–2 vieraskielistä vuosikertaa. Harrastelehtien kohdalla harkitaan sijoitusosastoa. Samaa vuosikertaa ei hankita kahdelle eri osastolle. Ei hankita tarra- ja lelulehtiä.

7 Aineiston varastointi ja poistaminen

7.1 Varastoinnin ja poistamisen yleisperiaatteet ja tavoitteet

- Poistamista ja varastointia tehdään säännöllisesti ja järjestelmällisesti.
- Yli 5 vuotta vanha teos säilytetään kokoelmassa, jos sitä lainataan ja se on hyväkuntoinen. Muussa tapauksessa teos säilytetään vain, jos sillä on huomattavaa kulttuurista arvoa.
- Teoksella, joka on tuplanollanide eli nide, jota on lainattu nolla kertaa viimeisen kahden vuoden aikana, tulee olla peruste pysyä kokoelmassa. Teoksella pitää olla huomattavaa paikallista, kulttuurista, tiedollista tai kokoelman monipuolisuuden kannalta merkittävää arvoa.
- Osasta avokokoelman hyllyjä n. 1/5 pyritään jättämään vapaaksi, jotta kirjoja voidaan asettaa esille kansi näkyvissä.
- Kotiseutuaineisto säilytetään pysyvästi.

Poistamisen ja varastoinnin tavoitteena on tarjota asiakkaille laadukas, houkutteleva, ajantasainen ja tarpeenmukainen kokoelma. Aineistoille varataan riittävästi tilaa, jotta kirjoja saadaan nostettua esille. Kirjaston teokset ovat asiakkaita, eivät kokoelmaa varten.

Houkuttelevan ja ajantasaisen kokoelman tunnistaa siitä, että huomattava osa aineistosta kuuluu ydinkokoelmaan eli nidettä on lainattu vähintään viisi kertaa viimeisen vuoden aikana. Kirjaston monipuoliseen ja laadukkaaseen kokoelmaan kuuluu kuitenkin myös niin kutsuttu pitkä häntä eli teokset, joita lainataan harvemmin. Poistaminen on tasapainoilua ajantasaisuuden ja

houkuttelevuuden sekä monipuolisuuden ja laadun välillä. Kirjaston tarjoaman tiedon kirjon tulee olla laaja, mutta sen ei tarvitse porautua tieteellisesti syvälle.

Poistaminen ja varastointi perustuvat Kirjastolakiin, OKM:n linjauksiin, tilastotietoon ja tässä kokoelmapolitiikassa lueteltuihin tavoitteisiin ja yleisperiaatteisiin. Viime kädessä poistaminen ja varastointi ovat kuitenkin asiantuntemusta ja harkintaa vaativaa työtä, jossa jokaista teosta arvioidaan erikseen.

TAVOITE: Alle 5 vuotta vanhan aineiston osuus avokokoelmasta on 40 %, mutta hyväksytään luokkakohtainen vaihtelu.

TAVOITE: Avokokoelman aineiston kiertoluku on vähintään 5.5, mutta tässä saa olla luokkakohtaisia eroja.

TAVOITE: Avokokoelman niteistä alle 10 % on tuplanolla-niteitä eli niteitä, joita on lainattu nolla kertaa viimeisen kahden vuoden aikana. Tässä saa kuitenkin olla luokkakohtaisia eroja.

7.2 Varastoinnin yleisperiaatteet

- Kirjoja, nuotteja ja musiikkiäänitteitä varastoidaan. Muita aineistolajeja ei varastoida.
- Harvoin tai satunnaisesti käytetty teos varastoidaan, jos sille **on peruste** pysyä kokoelmassa.
- Varastoitavan aineiston tulee olla paikallisesti, kulttuurisesti, tiedollisesti tai kokoelman monipuolisuuden kannalta merkittävää.
- Kaunokirjallisuudessa painotetaan eri aikakausien luetuinta kotimaista kirjallisuutta ja tunnettujen kirjailijoiden avainteosia. Klassikoista varastoidaan sekä kotimaisia että käännöksiä. Poikkeustapauksissa klassikot voivat olla huonokuntoisia, jos uusia painoksia ei saa.
- Tietokirjallisuudessa painotetaan kotimaista aineistoa, jonka sisältö on ajatonta ja ajantasaista. Vanhentunutta tietoa ei varastoida, ellei sillä ole **erittäin merkittävää** kulttuurista arvoa. Tietokirjallisuutta varastoidaan hyvin harkiten. Lasten- ja nuorten tietokirjallisuutta ei varastoida.
- Ei varastoida tietokirjasarjoja.
- Aineistoa, joka kuuluu ydinkokoelmaan eli jota lainataan yli viisi kertaa vuodessa, ei varastoida. Kysytyt teokset säilytetään avokokoelmassa ja huonokuntoiset poistetaan.
- Huonokuntoisen aineiston varastointia vältetään. Mahdollisuuksien mukaan hankitaan uusi nide tilalle.
- Ei varastoida samasta teoksesta eri painoksia tai laitoksia. Varastoitavaksi valitaan tuorein painos tai merkittävin laitos, esim. kuvitettu versio.
- Ei varastoida aineistoa, joka on Internetissä vapaasti saatavilla.
- Ei varastoida ruotsin- ja vieraskielistä kaunokirjallisuutta.

Kirjastolla ei ole aineistojensa suhteen säilyttämismvelvollisuutta, kotiseutuaineistoa lukuun ottamatta. Suomessa aineistojen varastointia tekevät mm. Kansalliskirjasto ja Varastokirjasto (kts. luku 2.1), joista aineistoa voidaan kaukolainata asiakkaille. Järvenpään kirjaston varasto on suljettu, eli asiakkailla ei ole sinne pääsyä. Kirjaston arkkitehtuurin takia varastoa ei ole mahdollista muuttaa avovarastoksi. Näiden syiden takia kirjaston varaston kokoa pyritään pitkällä aikavälillä pienentämään ja varaston kartuttamista vältetään.

7.3 Poistamisen yleisperiaatteet

- Teoksen vähäinen kysyntä.
- Tarpeettomat tuplaniteet poistetaan teoksen kysynnän hiivuttua, vaikka teos olisi suhteellisen uusi ja niteet hyväkuntoisia.
- Teoksen sisällön vanheneminen tai virheellinen tieto. Poikkeuksena kulttuurisesti erittäin merkittävät teokset.
- Vanhentuneet painokset.
- Teoksen huono kunto. Loppuun kuluneet, kastuneet, tahriintuneet tai rikkoutuneet niteet poistetaan. Kirjoja korjataan hyvin harkiten.
- Teoksen soveltumattomuus kirjastokäyttöön. Esimerkiksi heikkolaatuiset sidokset, täytettävät tehtäväsivut tai vanhentuneet tallennemuodot.
- Teoksen katoaminen.
- Englannin- ja ruotsinkielisiin kaunokirjoihin sovelletaan yleisiä poistoperiaatteita. Pienempien kieliryhmien kohdalla poistoja tehdään tapauskohtaisesti harkiten.

Poistamisen keskeinen tavoite on pitää kokoelma houkuttelevana ja asiakasystävällisenä. Poistot ja hankinnat pidetään tasapainossa kolmen vuoden tarkastelujaksossa. Suuremmista poistoista sovitaan tapauskohtaisesti kokoelmaryhmässä.

Hyllyissä aineistolla tulee olla riittävästi tilaa, jotta kokoelma on houkutteleva. Riittävän väljästi täytetyt hyllyt ja kansi eteenpäin nostetut kirjat tekevät kokoelmasta asiakasystävällisen ja lisäävät aineiston kiertoa. Riittävä väljyys tekee myös päivittäisestä kokoelmanhoidosta sujuvampaa ja tehokkaampaa. Poistoperiaatteiden mukaisen poistamisen lisäksi hyllyihin saadaan tilaa reagoimalla kausivaihteluun ja varastoimalla tilapäisesti aineistoa, esimerkiksi joulukirjoja. Myös lomakaudet vaikuttavat aineiston kysyntään ja esim. koululaisten suosimia kirjoja varastoidaan tilapäisesti kesällä.

7.4 Poistetun aineiston jatkokäsittely ja poistamisen ergonomia

Kirjaston poistettuja kirjoja, nuotteja, lehtiä, äänikirjoja, konsolipelejä ja cd-levyjä myydään asiakkaille määriteltyjen hintojen mukaisesti. Kirjasto ei vastaa myytävän aineiston kunnosta.

Myynti tapahtuu vain ennalta ilmoitettuna ajankohtina. Asiakkaat eivät voi varata poistettavaa aineistoa ennakkoon itselleen eikä aineistoa poisteta asiakkaiden pyynnöstä.

Poistettua aineistoa voidaan lahjoittaa eri sidosryhmille, kuten kouluille, päiväkodeille, palvelutaloille ja kolmannen sektorin toimijoille.

Jos poistettu aineisto ei kelpaa myyntiin tai lahjoitettavaksi, se kierrätetään asianmukaisesti.

7.5 Aikuisille kohdennettu aineisto

7.5.1 Aikuisten kirjat ja äänikirjat

	POISTOPERUSTEET	VARASTOINTIPERUSTEET
YLEINEN KAUNOKIRJALLISUUS	Poistetaan kysynnän hiipumisen mukaan, korostetaan harkinnanvaraisuutta. Tuplakappaleet poistetaan nopeammin.	Varastoidaan harkiten teoksia, joista ei saa uusia painoksia. Painotetaan kotimaisia klassikoita.
GENREKIRJALLISUUS	Kysynnän hiipuminen on keskeinen poistoperiaate, mutta pyritään pitämään kokoelma monipuolisena.	Etenkin scifissä, fantasiassa ja kauhukirjoissa voidaan varastoida huonokuntoisia klassikoita. Pyritään pitämään sarjat kokonaisina.
RUNOT, NÄYTELMÄT, KANSARUNOUS	Poistetaan kysynnän hiipumisen mukaan, korostetaan harkinnanvaraisuutta. Pyritään pitämään keskeisimmät klassikot kokoelmassa. Suositaan kokoelmateoksia yksittäisten runokirjojen sijasta.	Varastoidaan hyvin harkiten.
SARJAKUVAT	Kysynnän hiipuminen on keskeinen poistoperiaate, mutta kokoelma pyritään pitämään monipuolisena painottaen kotimaista sarjakuvaa. Jatkuvuoniset sarjat (esim. Manga) pyritään pitämään kokonaisina, tarvittaessa poistetaan koko sarja.	Varastoidaan hyvin harkiten tunnetuimpia klassikoita.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKAT 0-2	Poistetaan kysynnän hiipumisen mukaan, korostetaan harkinnanvaraisuutta. Luokassa 2 kiinnitetään huomiota kokoelman monipuolisuuteen.	Ei varastoida aforismikokoelmia (10.8-luokka).

TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 3	Kiinnitetään huomiota vanhentuneen tiedon poistamiseen.	Ei varastoida lakikirjoja.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 4	Matkaoppaissa kysynnän hiipuminen on keskeinen poistoperiaate.	Matkaoppaita ei varastoida.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 5	Kysynnän hiipuminen ei ole keskeinen poistoperuste luokissa 50-58, paitsi oppikirjat poistetaan lainasuosion hiivuttua. Luokassa 59 korostetaan ajantasaisuutta ja kirjan houkuttelevuutta.	Varastoidaan hyvin harkiten. Ei varastoida lääkeoppaita eikä 59.34-luokan kirjoja.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 6	Kysynnän hiipuminen on keskeinen poistoperiaate. Autonkorjausoppaat voidaan säilyttää huonokuntoisina.	Varastoidaan hyvin harkiten. Ei varastoida tietokoneita, ohjelmia tai järjestelmiä koskevia kirjoja. 65-luokan kirjoista varastoidaan keskeisimmät klassikot ja eri tekniikoiden perusoppaat.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 7 (ei 78)	Poistetaan kysynnän hiipumisen mukaan, korostetaan harkinnanvaraisuutta. Luokassa 79 kiinnitetään huomiota tuplakappaleisiin ja tiedon ajantasaisuuteen.	Varastoidaan etenkin kotimaisia merkittäviä taiteilijaelämäkertoja.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKAT 8	Poistetaan kysynnän hiipumisen mukaan, korostetaan harkinnanvaraisuutta. Poikkeuksena luokka 89, jossa poistetaan aktiivisesti kielten oppikirjoja kysynnän laannuttua (esim. kirja ei ole enää kansalaisopiston kurssikirja)	Varastoidaan etenkin kotimaisia merkittäviä kirjailijaelämäkertoja. Ei varastoida kielten oppikirjoja tai kielikursseja.
TIETOKIRJALLISUUS LUOKKA 9	Poistetaan kysynnän hiipumisen mukaan, korostetaan harkinnanvaraisuutta. Sarjat pidetään kokonaisina.	Kiinnitetään huomiota yleisten varastointiperiaatteiden noudattamiseen.
ÄÄNIKIRJAT	Poistoperiaatteena huono kunto.	Ei varastoida.

7.5.2 Aikuisten elokuvat ja muut videot

	POISTOPERUSTEET	VARASTOINTIPERUSTEET
ELOKUVAT	Tuplanollat poistetaan. Huonokuntoiset poistetaan. Jatkuvajuoniset sarjat pyritään pitämään yhtenäisinä.	Ei varastoida.
DOKUMENTTIELOKUVAT JA ASIAOHJELMAT	Tuplanollat poistetaan. Huonokuntoiset poistetaan.	Ei varastoida.

7.5.3 Aikuisten musiikki

	POISTOPERUSTEET	VARASTOINTIPERUSTEET
CD-ÄÄNILEVYT	Poistetaan kysynnän hiipumisen mukaan, huomioiden kokoelman monipuolisuus (musiikinlajit, maat, soittimet, keskeiset teokset)	Varastoidaan hyvin harkiten populaari- ja taidemusiikin klassikkolevytyksiä sekä suosittujen kotimaisten esittäjien vanhempia levyjä.
LP-ÄÄNILEVYT	Vähiten lainatut poistetaan, säilyttäen kuitenkin monipuolisuuden vuoksi esimerkkejä eri musiikinlajeista.	Ei varastoida.
NUOTIT	Poistetaan kysynnän hiipumisen mukaan, huomioiden kokoelman monipuolisuus (musiikinlajit, maat, soittimet, keskeiset teokset).	Varastoidaan hyvin harkiten populaari- ja taidemusiikin klassikkoteosten nuotinnoksia sekä suomalaista kulttuuriperintöä ilmentäviä nuottiesimerkkejä.
MUSIIKKIKIRJAT	Poistetaan kysynnän hiipumisen mukaan, mutta huomioidaan monipuolisuus (musiikkikirjallisuuden lajit ja aiheet).	Varastoidaan hyvin harkiten musiikkikirjallisuuden klassikoita sekä musiikinhistoriaa, erityisesti suomalaista musiikkielämää dokumentoivia teoksia sekä merkittävimpiä bändihistoriikkeja ja muusikko- ja säveltäjäelämäkertoja.
MUSIIKKIVIDEOT (DVD JA BLURAY)	Korostetaan kysynnän hiipumista poistoperusteena, säilyttäen joitakin edustavia esimerkkejä eri musiikinlajeista ja tallennetyypeistä (konsertit, opetusvideot, dokumentit).	Ei varastoida.

7.5.4 Aikuisten pelit

	POISTOPERUSTEET	VARASTOINTIPERUSTEET
KONSOLIPELIT	Tuplanollat poistetaan. Ylimääräiset tuplakappaleet poistetaan kysynnän hiivuttua. Huonokuntoiset poistetaan.	Ei varastoida.
LAUTAPELIT	Tuplanollat poistetaan. Ylimääräiset tuplakappaleet poistetaan kysynnän hiivuttua. Huonokuntoiset poistetaan.	Ei varastoida.

7.5.5 Aikuisten lehdet

	POISTOPERUSTEET	VARASTOINTIPERUSTEET
AIKAKAUSLEHDET	Noudatetaan lehtien säilytysaikoja.	Ei varastoida.
SANOMALEHDET	Noudatetaan lehtien säilytysaikoja.	Ei varastoida.

7.6 Lapsille ja nuorille kohdennettu aineisto

7.6.1 Lasten kirjat ja äänikirjat

	POISTOPERUSTEET	VARASTOINTIPERUSTEET
KUVAKIRJAT	Kysynnän hiipuminen ja kirjan kunto ovat keskeisiä poistoperiaatteita. Erityisiin aihepiireihin liittyviä kirjoja ei poisteta pelkän kysynnän hiipumisen perusteella.	Keskeisimmät klassikot sekä erityisiin aihepiireihin liittyvät kirjat, joista ei saa uusia painoksia.
SADUT	Kysynnän hiipuminen ja kirjan kunto ovat keskeisiä poistoperiaatteita. Keskeisempiä klassikkosatuja ei poisteta pelkän kysynnän hiipumisen perusteella. Kokoelmassa oltava myös ei-Disney -versioita.	Keskeisimmät klassikot, joista ei saa uusia painoksia. Klassikoista säilytettävä myös kokopitkä, alkuperäinen versio (ei-Disney -versio).

YLEINEN KAUNOKIRJALLISUUS	Kysynnän hiipuminen ja kirjan kunto ovat keskeisiä poistoperiaatteita.	Keskeisimmät klassikot, joihin ei saa uusia painoksia.
GENREKIRJALLISUUS	Kysynnän hiipuminen ja kirjan kunto ovat keskeisiä poistoperiaatteita.	Keskeisimmät klassikot, joihin ei saa uusia painoksia.
RUNOT	Kysynnän hiipuminen ja kirjan kunto ovat keskeisiä poistoperiaatteita. Kotimaisten klassikkorunoilijoiden kohdalla kysynnän hiipuminen ei ole keskeisin poistoperiaate vaan korostetaan monipuolisuutta.	Varastoidaan etenkin kotimaisten runoilijoiden klassikkoteoksia.
SARJAKUVAT	Kysynnän hiipuminen ja kirjan kunto ovat keskeisiä poistoperiaatteita. Laadukkaita, kotimaisia sarjakuvia pyritään pitämään kokoelmassa monipuolisesti. Jatkuvuoniset sarjat (esim. manga) pyritään pitämään kokonaisina, tarvittaessa poistetaan koko sarja.	Varastoidaan etenkin kotimaisten sarjakuvantekijöiden klassikkoteoksia.
TIETOKIRJALLISUUS	Kysynnän hiipuminen ja kirjan kunto ovat keskeisiä poistoperiaatteita. Kysynnän hiipuminen ei ole keskeinen poistoperuste uskonto-, kansatiede- ja taidekirjoissa.	Ei varastoida.

7.6.2 Lasten elokuvat ja muut videot

	POISTOPERUSTEET	VARASTOINTIPERUSTEET
ELOKUVAT	Tuplanollat poistetaan. Huonokuntoiset levyt poistetaan herkästi asiakaspalautteen perusteella.	Ei varastoida.
DOKUMENTIT JA ASIAOHJELMAT	Tuplanollat poistetaan. Huonokuntoiset levyt poistetaan herkästi asiakaspalautteen perusteella.	Ei varastoida.

7.6.3 Lasten musiikki

	POISTOPERUSTEET	VARASTOINTIPERUSTEET
CD-ÄÄNILEVYT	Korostetaan levyjen kuntoa. Kotimaisten klassikkolastenlaulujen kohdalla kysynnän hiipuminen ei ole keskeinen poistoperuste vaan korostetaan kokoelman monipuolisuutta.	Kotimaisia klassikkolastenlauluja.
NUOTIT	Korostetaan kysyntää ja kirjojen kuntoa.	Ei varastoida.
MUSIIKKIKIRJAT	Korostetaan kysyntää ja kirjojen kuntoa.	Ei varastoida.

7.6.4 Lasten pelit

	POISTOPERUSTEET	VARASTOINTIPERUSTEET
KONSOLIPELIT	Tuplanollat poistetaan. Huonokuntoiset levyt poistetaan herkästi asiakaspalautteen perusteella. Poistetaan ylimääräiset tuplakappaleet kysynnän hiivuttua.	Ei varastoida.
LAUTAPELIT	Tuplanollat poistetaan. Huonokuntoiset pelit poistetaan herkästi asiakaspalautteen perusteella. Poistetaan ylimääräiset tuplakappaleet kysynnän hiivuttua.	Ei varastoida.

7.6.5 Lasten lehdet

	POISTOPERUSTEET	VARASTOINTIPERUSTEET
AIKAKAUSLEHDET	Noudatetaan lehtien säilytysaikoja.	Ei varastoida.

8 E-aineistot

E-aineistoissa Järvenpään kirjasto tekee tiivistä yhteistyötä muiden Kirkes-kirjastojen kanssa sekä osallistuu kuntien yhteisen e-kirjaston toimintaan. E-sanomalehdet Järvenpään kirjasto hankkii itse, sanomalehdet ovat luettavissa vain kirjastossa.

Kansallisella tasolla kehittyvää e-aineistotarjontaa seurataan aktiivisesti ja tarvittaessa Kirkes-kirjastoissa neuvotellaan uusien palveluiden käyttöönotosta. Myös olemassa olevien palveluiden käyttöä seurataan jatkuvasti ja tarvittaessa harkitaan lisälisenssien ostamista tai palvelusta luopumista.

Kirkes-kirjastojen e-aineistot ja niiden käyttöalustat ostetaan eri palveluntarjoajilta. Kirkes-kirjastot kuuluvat kuntien yhteiseen e-kirjastoon, jonka kautta tarjotaan e-kirjat, äänikirjat ja e-aikakauslehdet. Kuntien yhteinen e-kirjasto on kaikkien siihen liittyneiden kuntien asukkaiden käytössä. E-kirjasto toimii mobiilisovelluksena ja sinne kirjaudutaan vahvan tunnistautumisen kautta, kirjastokorttia ei tarvita.

Kotimaiset e-sanomalehdet löytyvät ePress-palvelusta. Muista e-palveluista poiketen sanomalehtiä voi lukea vain kirjastossa. Asiakkaiden käytössä on koko palvelun laaja maakunta- ja paikallislehtivalikoima, mutta yhtäaikaisten lukijoiden määrä on rajoitettu. ePress-palvelun kattavalla valikoimalla korvataan osittain painettuja sanomalehtiä.

E-elokuvat ovat käytettävissä suoratoistopalvelu Cineastissa ja kilpailutettu kansallisesti FinELibin kautta. Palvelu on Kirkes-kirjastojen yhteinen. Asiakkaiden käytettävissä on koko palvelun tarjonta, mutta kuukausikohtainen lainamäärä on rajoitettu.

Musiikkia voi kuunnella Naxos-palvelussa. Kirkes-kirjastoilla on käytössään Naxos Music, Naxos Jazz ja Naxos Music World. Tarjonta on etupäässä klassista musiikkia, jatsia ja maailmamusiikkia. Musiikkivideoita voi suoratoistaa Naxos Video ja Medici.tv -palveluissa. Musiikkipalveluissa asiakkaiden käytössä on koko palvelun musiikkitarjonta, mutta yhtäaikaista käyttäjämäärää on rajoitettu. Musiikkipalvelut ovat englanninkielisiä. Soittamista tai laulamista voi harjoitella kotimaisessa Rockway-palvelussa, jossa on suoratoisto-videokursseja.

9 Koulukirjastot

9.1 Järvenpään koulukirjastot

Järvenpään kaupunginkirjasto vastaa perusopetuksen koulukirjastojen kokoelmista ja toiminnan koordinoinnista sekä lukion kirjaston kokoelmista ja toiminnasta. Koulukirjastojen aineistomäärärahat tulevat opetuksen ja kasvatuksen palvelualueelta (OPKA). Vuosittain käytettävä rahamäärä määritellään yhteistyössä kirjastopalveluiden ja OPKA:n kanssa. Kirjaston resurssit ovat rajalliset eikä ylimääräisiä hankintoja välttämättä pystytä toteuttamaan.

Järvenpäässä on seitsemän alakoulu, yksi yläkoulu, kolme yhtenäiskoulu ja yksi lukio. Perusopetuksen koulujen koot vaihtelevat ja oppilaita on noin 100–850 per koulu. Lukiossa on noin tuhat opiskelijaa.

Kaupunginkirjaston pedagoginen informaatikko vastaa koulukirjastojen toiminnasta. Hankinnoista vastaa kaupunginkirjaston hankinta- ja kuvailutiimi. Perusopetuksen kouluille on nimetty koulukirjastovastaavat (yleensä opettaja), jotka huolehtivat kokoelmien ylläpidosta ja lainaustoiminnasta kouluillaan. Lukiolla työskentelee kaupunginkirjaston virkailija kahtena päivänä viikossa huolehtien hankinnoista, poistoista ja asiakaspalvelusta.

Koulukirjastoissa on käytössä sama kirjastokortti ja kirjastojärjestelmä sekä lainausautomaatio kuin kaupunginkirjastolla.

Koulukirjastojen kokoelmien tavoitteena on innostaa oppilaita lukemaan. Kokoelmien on tärkeää tarjota elämyksiä ja uuden löytämisen iloa eritasoisille lukijoille, joiden kiinnostuksen kohteet vaihtelevat. Kokoelmien tulee myös tukea opetusta. Oppikirjalainausta koulukirjastoissa ei ole, lukuun ottamatta lukion kirjaston kurssikirjoja. Koulukirjastojen kokoelmat on suunnattu koulujen omille oppilaille ja henkilökunnalle, niistä ei lainata aineistoa ulkopuolisille.

Koulukirjastojen kokoelmat vaihtelevat voimakkaasti riippuen koulujen tarjoamista tiloista ja tarpeista. Koulukirjastolle varattu tila voi olla luokkatila, varastotila luokkatilojen yhteydessä tai pelkät kirjakärryt. Eräällä koululla kirjahyllyt ovat aulatilassa, jossa ruokailukin tapahtuu. Useilla kouluilla kokoelmat on sijoitettu hajautetusti eri tiloihin. Lukiolla on oma tila kirjaston kokoelmille. Koulukirjastot siirtyivät kaupunginkirjaston vastuulle 2020 ja niiden lähtötaso oli hyvin vaihteleva. Osalla kouluista valtaosa kirjoista oli poistettu sisäilmaongelmien takia ja osalla oli usean tuhannen niteen kokoelma. Pienissä kokoelmissa aineisto saattoi olla uutta ja tuoretta, mutta etenkin suurempiin kokoelmiin sisältyi kysynnältään, iältään ja kunnoltaan vaihtelevaa aineistoa.

9.2 Perusopetuksen valinta ja hankinta

Perusopetuksen koulukirjastojen valintatyötä tehdään läheisessä yhteistyössä opettajien kanssa. Koulukirjastoihin hankitaan kirjoja, ei muita aineistotyyppisiä.

Koulukirjastovastaavat valitsevat hankittavat teokset kirjaston laatimalta excel-muotoiselta valintalistalta, johon on koottu monipuolisesti erityyppistä kauno- ja tietokirjallisuutta. Opettajat saavat myös esittää listan ulkopuolisia hankintatoiveita, jotka pyritään toteuttamaan.

Peruskoulujen oppilaat ovat eritasoisia lukijoita, joiden kiinnostuksen kohteet vaihtelevat. Kokoelmissa kiinnitetään erityistä huomiota selkokirjoihin ja muihin helppolukuisiin kirjoihin. Koululaiset pitävät myös erityyppisestä genrekirjallisuudesta, kuten fantasiasta ja scifistä.

Koulukirjastojen kokoelmien tärkeä tavoite on innostaa oppilaita lukemaan ja tukea opettajia työssään. Hankinnoissa painotetaan suosittua aineistoa ja opettajien omia toiveita. Koulukirjastojen kokoelmatilat ovat hyvin vaihtelevia, joten kokoelmien monipuolisuus ja laajuus riippuvat paljon koulusta ja opettajien tarpeista.

9.3 Perusopetuksen varastointi ja poistaminen

Aineistoa ei varastoida.

Poistoperiaatteet

- teoksen vähäinen kysyntä
- vanhentunut tieto
- teoksen huono kunto, esimerkiksi rikkoutuneet ja likaantuneet kirjat
- teoksen katoaminen

Perusopetuksen koulukirjastojen kokoelmia kehitetään ja ylläpidetään yhteistyössä koulukirjastovastaavien kanssa. Koulukirjastot siirtyivät kaupunginkirjaston vastuulle 2020 ja vuosina 2021–2022 kirjasto kävi kaikki kokoelmat läpi siirtäen aineistot kirjastojärjestelmään. Samalla kokoelmista poistettiin vanhentunutta ja kulunutta aineistoa. Tällä hetkellä poistokäytännöt koulukirjastovastaavien kanssa ovat vielä kehitteillä ja kirjoja poistetaan melko satunnaisesti. Kirjaston tavoitteena on käydä lähivuosina kaikkien koulujen kokoelmat läpi arvioiden niiden kuntoa ja tehden poistoja edellä mainittujen poistoperiaatteiden mukaisesti.

Koulukirjastojen kokoelmissa korostuu niiden houkuttelevuus. Tavoitteena on luoda kullekin koululle mahdollisimman tuore ja kiinnostava kokoelma, joka innostaa oppilaita lainaamaan ja lukemaan.

9.4 Lukion valinta ja hankinta

Lukion hankinnoissa painotetaan opintoja tukevaa kirjallisuutta ja nuorten elämänvaiheisiin liittyviä teoksia. Lukiolle hankitaan kirjoja ja lehtiä, muita aineistotyyppisiä hankitaan vain satunnaisesti.

Erytystä huomiota kiinnitetään äidinkielen kursseilla luettaviin kauno- ja tietokirjoihin. Listat saadaan äidinkielen oppikirjoista tai opettajilta. Äidinkielen opintoihin liittyvässä kirjallisuudessa painottuvat hieman vanhemmat teokset ja klassikot, joita hankitaan tarpeen ja saatavuuden mukaan. Näistä hankitaan myös uusia painoksia ja lisäkappaleita.

Äidinkielen opetusta varten hankitaan myös lukukirjapaketteja opettajien toiveiden sekä kysynnän mukaan. Paketit säilytetään kirjaston työhuoneessa eivätkä ne ole vapaasti lainattavissa.

Yleistä suosittua kauno- ja tietokirjallisuutta sekä uutuusaineistoa hankitaan harkiten. Painotetaan nuoria kiinnostavia teoksia, jotka käsittelevät heille tärkeitä ja merkityksellisiä aiheita. Suositaan Young Adult -kirjoja ja suoratoistopalvelu-sarjoihin perustuvia teoksia.

Tietokirjakokoelma pyritään pitämään ajantasaisena ja tuoreena. Tietokirjoissa painotetaan eri oppiaineiden opiskelua tukevaa kirjallisuutta sekä äidinkielessä luettavia kirjoja.

Vieraskielisen kirjallisuuden kysyntä on hyvä, joten sitä hankitaan mahdollisuuksien mukaan. Painotetaan englanninkielistä kirjallisuutta, mutta hankitaan myös muita opetettavia kieliä. Etupäässä hankitaan kaunokirjallisuutta. Suositaan tunnettuja ja nuoria houkuttelevia teoksia, kuten Young Adult -kirjoja ja

suoratoistopalveluiden sarjoihin perustuvia teoksia. Resurssien puitteissa ja opettajien toiveiden mukaan voidaan myös tilata vieraskielisiä siirtokokoelmia.

Kaikessa aineistovalinnassa huomioidaan opettajien ja opiskelijoiden hankintatoiveet, jotka toteutetaan, jos teos sopii kokoelmien profiiliin ja on saatavilla aineistotoimittajilta.

Lukiolle tilataan aikakaus- ja sanomalehtiä. Sanomalehdistä tilataan ainakin Keski-Uusimaa ja Helsingin sanomat. HS tilataan myös digilehtenä opiskelijoiden ja opettajien käyttöön. Aikakauslehdissä pyritään valitsemaan nimekkeitä, joita luetaan paljon ja jotka tukevat opetusta. Vieraskielisiä lehtiä hankitaan useammalla eri kielellä kieliopintojen tueksi. Lehtiä ei lainata, vaan ne ovat luettavissa kirjaston edessä olevassa aulatilassa.

Lukion kurssikirjoja hankitaan 1–3 nidettä / nimeke. Hankinnat suunnataan etenkin aikuisopiskelijoille, mutta huomioidaan myös oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat opiskelijat, jotka eivät pysty käyttämään digiaineistoja.

9.5 Lukion varastointi ja poistaminen

Aineistoa ei varastoida.

Poistoperiaatteet

- teoksen vähäinen kysyntä, ei koske klassikoita
- vanhentunut tieto
- teoksen huono kunto, esimerkiksi rikkoutuneet ja likaantuneet kirjat
- teoksen katoaminen

Lehtiä säilytetään määrätty aika. Aikakauslehtiä 3 vuotta, sanomalehtiä 2 kuukautta. Lehdet kierrätetään opettajien käyttöön tai luokkiin luettavaksi tai kuvataideopetuksen materiaaleiksi.

10 Lähteitä

Kokoelmapolitiikan laatimisen työvälineitä

- Järvenpään kirjaston strategia 2019–2024 (saatavilla vain kaupungin sisäisessä verkossa)
<https://jarvenpaams.sharepoint.com/:p:/r/sites/Joti689/Shared%20Documents/Strategiaty%C3%B6/J%C3%A4rvenp%C3%A4%C3%A4n%20kirjaston%20strategia%20%202019%20--%202025%20ja%20vuosittaiset%20toimintasuunnitelmat.pptx?d=wa0b79d9cdf3e40c2b61772702491c9ff&csf=1&web=1&e=l8rbFP>
- Järvenpään kaupungin strategisia linjauksia 2030
<https://www.jarvenpaa.fi/files/98effdf8334aec1e4f9bf15550343bfc6f3c30d/hyvinvoinnin-palvelualueen-palveluverkkosuunnitelma-2022-2035.pdf>
<https://www.jarvenpaa.fi/files/692adc9f5f278b3ac13df20edd274fe1757d9a2a/vahvistettu-strategia.pdf>

- Järvenpään kirjaston kokoelmaperiaatteet 2015 (saatavilla vain kaupungin sisäisessä verkossa)
<https://jarvenpaams.sharepoint.com/:b:/r/sites/JA-HYV-Kirjasto/Shared%20Documents/T%20Kokoelmaryhm%C3%A4/Kokoelmaperiaatteet%202015/Kokoelmapolitiikan%20periaatteet%202015.pdf?csf=1&web=1&e=xbxgtG>
- OKM:n kulttuuripolitiikan strategia 2025
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79811>
- OKM:n Yleisten kirjastojen laatusuositus 2010
<https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/OKM20.pdf>
- Yleisten kirjastojen asiakaskysely 2018
https://survey.taloustutkimus.fi/dashboard/kirjastot_avoin/
- AVI:n raportti Etelä-Suomen kirjastot 2017 <https://www.avi.fi/web/avi/julkaisut-2018>
- Kyyti-kirjastojen Kokoelmat eläviksi -hankkeen loppuraportti 2011
https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/kyytikirjastojen_kokoelmat_elaviksi_loppuraportti.pdf

Käytettyjä tilastoja

- Kirjastojärjestelmästä suodatetut kokoelma-tilastot, nk. nidelistat (saatavilla vain kaupungin sisäisessä verkossa)
<https://mantsalacity.sharepoint.com/:f:/r/sites/Kirkes-avoin/Shared%20Documents/J%C3%A4rjestelm%C3%A4ryhm%C3%A4/Tilastot?csf=1&web=1&e=zc14pW>
- Yleisten kirjastojen tilastot
<https://tilastot.kirjastot.fi/>
- Järvenpäätilastoja (saatavilla vain kaupungin sisäisessä verkossa)
<https://jarvenpaams.sharepoint.com/sites/Jrvenptilastoja>
- Tilastokeskuksen StatFin-tilastotietokanta
<https://www.stat.fi/tup/statfin/index.html>

Mallina käytettyjä muiden kirjastojen kokoelmalinjauksia

- Lumme-kirjastojen päivitetty kokoelmapolitiikka 2021
<https://www.savonlinna.fi/kirjasto/wp-content/uploads/sites/4/2022/04/Lumme-kirjastojen-kokoelmapolitiikka.pdf>
- Vaski-kirjastojen kokoelmalinjat 2022
https://vaski.finna.fi/themes/custom/files/Vaskien_kokoelmalinjaus_2022.pdf
- Eepos-kirjastojen päivitetty kokoelmapolitiikka 2018
https://teuva.fi/images/vapaa-aika-ja-kulttuuri/kirjasto/Eepoksen%20kokoelmapolitiikka_huhtikuu_2018.pdf